

A ZENEI ÁTDOLGOZÁSOKRÓL

ARTISJUS FÜZETEK

01 MIKOR KELL ENGEDÉLYT KÉRNI AZ ÁTDOLGOZÁSHOZ?

Ha az eredeti zenemű, dal (még) szerzői jogi védelem alatt áll, az átdolgozáshoz szükség van az eredeti szerzők engedélyére.

VÉDELMI IDŐ

ha a szerző él, vagy a halálát követő év első napjától számítva még nem telt el 70 év, akkor a művei védettek, és átdolgozásukhoz engedélyt kell kérni a szerzőtől vagy a jogutódjától.

- **A folklór kifejeződései** (autentikus népzene) **nem** részesülnek szerzői jogi védelemben.

” ha a szerző él, vagy a halálát követő év első napjától számítva még nem telt el 70 év, akkor a művei védettek

02 MI MINŐSÜL ZENEI ÁTDOLGOZÁSNAK ÉS MI AZ, AMI NEM?

Minden olyan zenemű, mely egy korábban keletkezett mű egyéni-eredeti, felismerhető, azonosításra alkalmas zenei elemeit felhasználja, átdolgozásnak tekintendő. A jogi nyelv ezt az új művet hívja „származékos műnek”. A zenei szakértők ezt így fogalmazzák meg:

A

KOMOLYZENEI MŰVEK

Átdolgozásnak, szerzői jellegű hozzájárulásnak minősül az eredeti mű:

- harmóniáinak megváltoztatása, és/vagy
- dallamvilágának, motívikájának új motívumokkal történő kiegészítése, motívumainak továbbszövése, átalakítása, variálása, és/vagy
- motívumain alapuló parafrázis, és/vagy
- új szólamokkal történő kiegészítése, és/vagy
- formai arányainak (új formarészek hozzáadásával, eredeti formarészek elhagyásával, megrövidítésével) történő megváltoztatása.

NEM minősül átdolgozásnak az eredeti mű:

- hangnemének megváltoztatása, továbbá a hangnemváltozás miatt szükségessé vált technikai jellegű dallami és harmóniai módosulás, és/vagy
- áthangszerelése, továbbá az áthangszerelés miatt szükségessé vált technikai jellegű dallami és harmóniai módosulás, és/vagy

- szólamainak mechanikus jellegű un. "szétírása", és/vagy
- faktúrájának az átdolgozás során használt hangszer(ek) jellegzetességéhez történő alkalmazása (új faktúra), és/vagy
- előadásmódjára vonatkozó (tempó, dinamikai, frazeálási) instrukciók megváltoztatása, új notáció használata, és/vagy
- hangulati-érzelmi világának pusztán új hangszínekkel történő megváltoztatása, és/vagy
- újrend hozzáadása, ill. hangszerkezelési, hangszertechnikai jelek alkalmazása.

B

KÖNNYŰZENEI VAGY JAZZ MŰVEK

Átdolgozásnak, szerzői jellegű hozzájárulásnak minősül az eredeti mű:

- harmóniáinak és/vagy ritmikájának oly mértékű megváltoztatása, hogy azzal a mű alapvetően új karaktert nyer, és/vagy
- dallamvilágának, motívikájának új motívumokkal történő kiegészítése, motívumainak továbbszövése, átalakítása, variálása, és/vagy
- motívumain alapuló parafrázis, improvizáció

NEM minősül átdolgozásnak az eredeti mű:

- hangnemének megváltoztatása, és/vagy
- áthangszerelése, és/vagy
- hangulati-érzelmi világának pusztán új hangszínekkel történő megváltoztatása, és/vagy
- előadásmódjára vonatkozó (tempó, dinamika, tagolás) instrukciók megváltoztatása, és/vagy
- jelölési módjának átírása, és/vagy
- hangfelvételének szerkesztése vágás vagy keverés útján.

C

NÉPZENEI (FOLKLÓR) MŰVEK

Átdolgozásnak, szerzői jellegű hozzájárulásnak minősül az eredeti mű:

- tisztán népzenei elemekből felépített, de egyéni-eredeti üzenetet közvetíteni képes új konstrukció megalkotása, és/vagy,
- népzenei elemek és fordulatok felhasználása önálló gondolatok és érzelmek kifejezésére, személyhez kötött egyedi mű megalkotására, és/vagy
- népi dallamok új motívumokkal történő kiegészítése, motívumainak továbbszövése, átalakítása, variálása, és/vagy
- népzenei motívumokon alapuló parafrázis, improvizáció, és/vagy
- népzenei elemek más műfaji környezetbe ágyazása, amennyiben egyéni, a szerző saját szellemi alkotásában kifejezett kortárs mondanivaló születik.

Nem minősül átdolgozásnak az eredeti mű:

- rutinszerű, a népi gyakorlatban hagyományosan kialakult rendszereken belüli, a „köteles tudás” szintjén történő harmonizálása, kísérettel ellátása, és/vagy
- kíséretének a jazz-, pop-, vagy rockzene sematikus ritmus- és harmóniavilágának eszközeivel való megszerkesztése.

03 ZENEI PLÁGIUM BAROMÉTER

1. Plágium

Mit jelent?

Valaki más dalát saját neve alatt jelenteti meg.

Verdikt:

Nyilvánvaló és durva jogsértés, bár néha nehézséget okozhat annak bizonyítása, hogy valójában melyik szerző írta a dalt. Érdeemes a dalokat rögtön megírásuk után bejelenteni az Artisjusnál. A szerzőség nem megállapodás kérdése, hanem ténykérdés: ki és milyen arányban vett részt a dal megalkotásában.

2. Új előadás (lásd még: cover)

Mit jelent?

Más előadó korábbi dalát egyszerűen előadja egy zenekar.

Verdikt:

Erre bárkinek lehetősége van, nem is kell közvetlenül engedélyt kérni hozzá a dal szerzőitől. Ilyenkor egyszerűen az elhangzás utáni jogdíjakat az eredeti szerzők kapják. Akkor is ez a helyzet, ha ugyan nem teljesen pontosan ugyanúgy adják elő, mint az eredetit, de nem avatkoznak bele a dal szerkezetébe, és nem születik belőle egy új alkotás (02. pont).

3. Átdolgozás (lásd még: cover)

Mit jelent?

Egy korábbi dal egészére vagy annak egy részére építve új zeneszerzői munkával új dal születik.

Verdikt:

Az átdolgozáshoz (02. pont) mindig az eredeti mű szerzőinek engedélye szükséges. Mivel a zene és szöveg együtt jelent egységes egészet, ilyenkor az eredeti zeneszerzők mellett a szövegíróktól is engedélyt kell kérni.

4. Szövegátdolgozás

Mit jelent?

Egy korábbi dal szövegét megváltoztatják (pl. zenei paródia) vagy idegen nyelvre fordítják.

Verdikt:

Ilyenkor is engedélyt kell kérni az eredeti mű valamennyi szerzőjétől: a zeneszerzőktől és szövegíróktól is.

5. Remix

Mit jelent?

Egy meglévő zeneszám eredeti hangfelvételéből, annak egyes sávjából építkezve új szám születik.

Verdikt:

Olyan ez, mint egy átdolgozás, de mivel nemcsak a szerzeményt hasznosítják újra, hanem ennek során az eredeti felvétellel dolgoznak, az eredeti felvétel előadójától és kiadójától (előállítójától, jogtulajdonosától) is engedélyt kell kérni.

6. Sampling

Mit jelent?

Egy meglévő zeneszám eredeti hangfelvételének valamely részletét egy új számba építik.

Verdikt:

Itt is az eredeti felvétellel dolgoznak, ezért az eredeti felvétel előadójától és kiadójától mindenképpen engedélyt kell kérni. Ha a dalból csak egy-egy hangot vagy hangzást vesznek át, akkor viszont az eredeti szerzőktől nem is kell engedélyt kérni, hiszen az ő szerzeményük érintetlen maradt. Persze hosszabb részeket esetén az ő jogaikkal is számolni kell.

[5-6-hoz: Itt nemcsak a szerzeményt, hanem annak eredeti hangfelvételét is használják, ezért az előadó és kiadó is érintett!]

7. Egyes részeket hasonlósága

Mit jelent?

Hmm.... ezt mintha már hallottam volna valahol!

Verdikt:

Ezek az esetek a bulvársajtó kifogyhatatlan hírforrásai. A szerzői jog nem védi az egyes hangokat, hangzásokat, zenei stílusjegyeket, akkordokat, sőt: az egyszerűbb akkordmeneteket sem. Ezeket tehát bárki használhatja a zeneszerzés során, még úgy is, ha tudatosan vette át más szerzőtől. (02. pont, „Nem minősül átdolgozásnak...”) A zenei szakértő mindig azt vizsgálja, hogy elképzelhető-e, hogy a két dal egymástól függetlenül született.

04 KITŐL KELL ENGEDÉLYT KÉRNI AZ ÁTDOLGOZÁSHOZ?

Ha az eddig leírtak alapján az a következtetés, hogy átdolgozásról van szó, és az eredeti alkotás még védett (szerzőinek halála óta nem telt el 70 év), akkor a szerzőktől kell engedélyt kérni.

SZERZŐK

Különösen külföldi művek esetén gyakori, hogy az átdolgozási engedélyt nem maguk a szerzők, hanem az általuk erre megbízott zeneműkiadók (music publisher) adják meg.

Ha a szerzemény mellett az eredeti hangfelvételt is felhasználják, akkor előadói és hangfelvétel-jogokkal is foglalkozni kell.

ELŐADÓK

Az előadói jogokat általában a lemezkiadó (music label) gyakorolja, de az is gyakori, hogy a zenekar saját maga kiadójaként megtartja ezeket a jogokat.

HANGFELVÉTEL

A hangfelvételjogokkal tipikusan a lemezkiadó (music label) rendelkezik, de az is gyakori, hogy maga a zenekar saját maga kiadója.

05 HOGYAN KELL BEJELENTENI AZ ARTISJUSHOZ?

FONTOS: Csak akkor kell MŰBEJELENTÉST tenni az új műről, ha az eredeti művön végrehajtott módosítások szerzői jellegű hozzájárulásnak, átdolgozásnak minősíthetők (ld. 02-03 pont).

HA VÉDETT MŰRE KÉSZÜLT AZ ÁTDOLGOZÁS:

- fel kell tüntetni az eredeti mű adatait is (címet, szerzők nevét)
- szükség lesz az eredeti mű szerzőjének (vagy jogutódjának) engedélyére (aláírására)
- meg kell állapodni a származékos mű jogdíjainak százalékos megosztásáról
- be kell nyújtani az átdolgozás (származékos mű) műpéldányát (zenei anyag / kotta)

HA NEM VÉDETT MŰRE KÉSZÜLT AZ ÁTDOLGOZÁS:

- fel kell tüntetni az eredeti mű adatait is (címet, és ha tudja, akkor a szerzők nevét is)
- be kell nyújtani az átdolgozás (származékos mű) műpéldányát (zenei anyag / kotta)

i A Szerzői Információs Rendszerbe (SZIR) regisztrált szerzőink már ONLINE is megtehetik a műbejelentést. Az átdolgozások bejelentésére szolgáló papír alapú nyomtatvány honlapunkon elérhető.

06 AZ ARTISJUS ZENEI SZAKÉRTŐ BIZOTTSÁGA

A már nem védett művekre készült könnyűzenei, népzenei vagy jazz átdolgozások átdolgozói minden jogdíjnyemből automatikusan 25%-os jogdíjhányadban részesülnek. Külön kérésre a művet az Artisjus szerzőkből álló Átdolgozási Bizottsága megvizsgálja, és – kizárólag kiemelt eredetiségű zenei átdolgozás esetén – 50%-os hányadot is biztosíthat.

A komolyzenei átdolgozásokat a Komolyzenei Átdolgozási Bizottság külön kérés nélkül, minden esetben megvizsgálja.

KAPCSOLAT

Artisjus Szerzői Kapcsolatok
szerzok@artisjus.com
(+36-1) 488-2666
1016 Budapest, Mészáros u. 15-17.

artisjus

artisjus